

Ekologisk djurhållning och grundläggande foderplanering för ekologisk mjölk-, kött- och grisproduktion

Niels Andresen

Jordbruksverket

Box 12, 230 53 Alnarp

niels.andresen@jordbruksverket.se

040-415216

Program

- Grundprinciper
- Knäckfrågor för olika djurslag i ekologisk produktion
- Foderbudgetering – lathunder
- Generella förutsättningar för att lyckas med ekologisk djurhållning

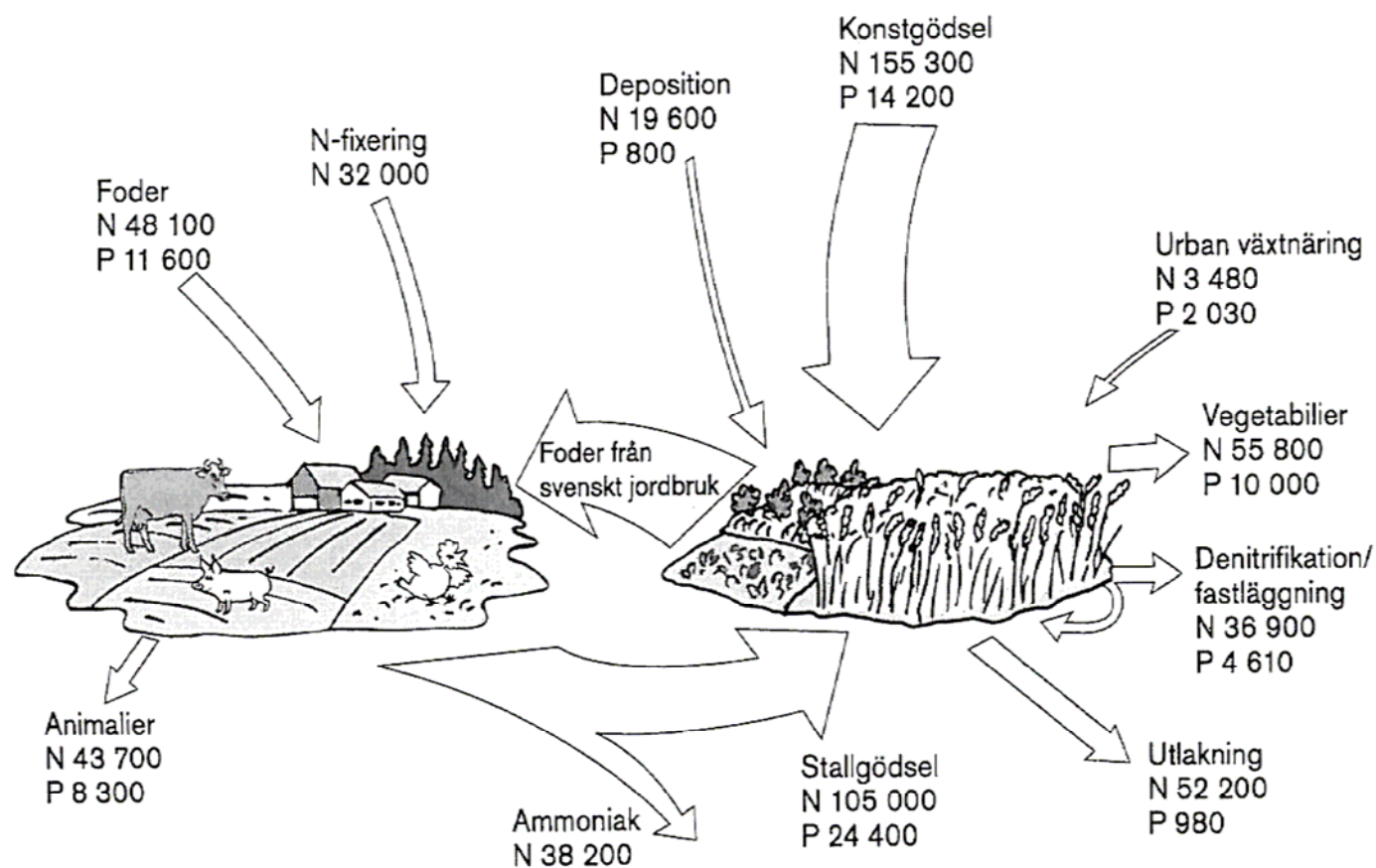

Ekologisk djurhållning - grundprinciper

- Gården som en helhet – samspel djurhållning och växtodling
- Växtföljd utan handelsgödsel och pesticider och herbicider => vallen centrall
 - Idisslare stor betydelse
- Djurhållning med hög självförsörjningsgrad på foder
 - Anpassning av djurhållningen till gårdens biologiska förutsättningar
 - Foderareal
 - Bete/areal för utevistelse
- Förebyggande djurhälsovård skall prioriteras
- Djurens skall få utlopp för naturligt beteende
 - Viktigt men alltid en diskussion vad detta innebär detta står även i djurskyddslagen

Fodrets betydelse för N och P – flöden i svensk jordbruk

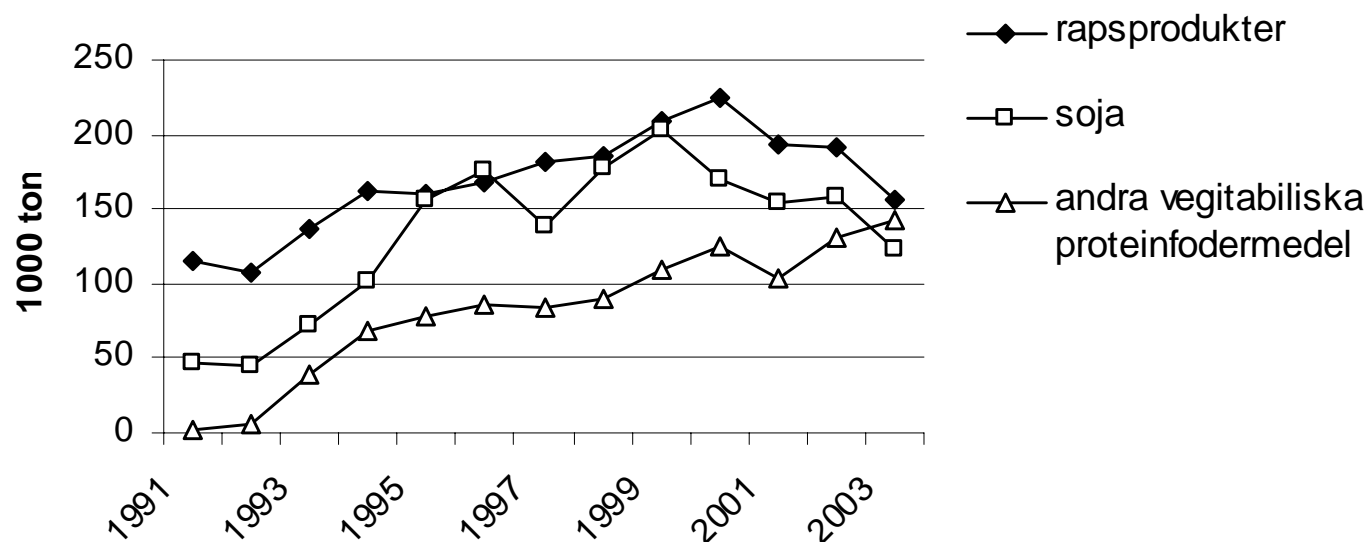

(Wivstad et al. 2009)

Figur 3. Flöden av kväve (N) och fosfor (P) i det svenska jordbruket den senaste femårsperioden, ton/år. SCB (2007b) samt bilaga 1.

Proteinfoder dominerar i importfodret

Utvecklingen i importen av de viktigaste
proteinfodermedel till nötkreatur

486.000 ton proteinfoder importerades under 2009

Regional snedvridning av djurhållningen

- De senaste 50 år:
 - Djurhållning koncentreras i vissa regioner och växtodling i andra – grundläggande problem för jordbruket.

Ekologisk djurhållning

- minskar växtnäringsöverskottet i gårdsbalansen
 - Utnyttjar stallgödseln maximalt i odlingen
 - Minskar klimatpåverkan
 - (OBS finns fortfarande mycket att göra för att optimera ekologiska foderstater, speciellt grisar och fjäderfä)
- Skapa företag som är mindre beroende av externa resurser
- Långa loppet skapar det ekonomisk konkurrenskraftiga företag

Ekologisk mjölkproduktion - knäckfrågor

- Arealgrundlag - foderförsörjning
- Arrondering bete
- Stallförhållande
- Förstaårsbetare

- Enorm omläggningstakt de senaste två åren med en ökning på nästan 20 % under 2010. En prognos pekar på 48000 kor i ekologisk produktion under 2011 => ca 13 % av korna i Sverige

- Lugnare fas förväntas nu – marknadens utveckling avgörande för omläggning. Viktigare än på länge att kolla med mejeriet innan omläggning påbörjas.

Ekologisk nötkött - knäckfrågor

- Den produktionsgren som är enklast att ställa om men se upp med uppfödning av tjurar
 - Beteskrav kan vara svårt med stora tjurar
- Hespaltboxar är ett hinder
- Intensiv tjurproduktion baserad på stora mängder biprodukter är svår att ställa om
- Betesdrift ett krav i KRAV-produktion för alla nöt. EU-ekologisk räcker det med rastgård för tjurar som är mera än 12 månader.

Ekologisk lammproduktion - knäckfrågor

- Viktig med bra betesstrategi – Lamm är den djurkategori som har störst parasitproblem
- Lönsamheten kan påverkas negativt av inköp av dyrt ekologisk kraftfoder om gården inte själv har ekologisk spannmållsodling
- I KRAV-produktion skall djuren ha tillgång till utevistelse även vintertid
- **VIKTIGT ATT SÄKRA BRA AVSÄTTNING AV SINA LAMM FÖR LÖNSAMHETEN.**

Ekologiska grisar - knäckfrågor

- Kräver ofta stora förändringar då det konventionellt inte är krav på utevistelse.
- Byggnader oftast inte användas i ekologisk produktion utan reella ombyggnationer.
- Arealgrundlag för foderproduktion och arrondering viktigt
- Proteinkvalitet i utfodringen en utmaning
- Lågt konventionellt grispris även ett stort problem för EKO
- Fluktuationerna i foderpriser och notering har varit stora och medför tveksamheter för omläggning.
- EU eller KRAV-grisar
- Akut brist på EKO-grisar i dagsläget.

Ekologisk äggproduktion - knäckfrågor

- Mycket stor omläggning de senare åren
- Proteinkvalitet den stora utmaningen – klara metioninbehovet för moderna hybridhöns
- Utevistelse
- Ofta dispens för självförsörjning med foder – se upp med att gödseln används i ekologisk odling.
- Viktigt att kolla avsättningskanaler

Lathund foderförbrukning på årsbasis för en mjölkko

- Grovfoder: 3500 - 4000 kg ts
 - Bete: 520 – 1500 kg ts
 - Spannmål: ~1500 kg
 - Proteinfoder: ~ 500 kg
-
- Årlig konsumtion 6 ton ts, ca 4260 kg ts grovfoder/bete och 1740 kg ts kraftfoder. Grovfoderandel ~71 %.
 - OBS spill på grovfoder, räkna med minst 10 %.
 - Variation i betesintag beroende av geografisk läge.
Betesperiod (minsta beteskonsumtion):
 - Sydsverige 120 dagar (6 kg ts * 120 = 720 kg ts)
 - Mellansverige 90 dagar (6 kg ts * 90 dagar = 540 kg ts)
 - Norra Sverige 60 dagar (6 kg ts * 60 dagar = 360 kg ts)

Foderförbrukning ungdjur

- 1 års kalvar/kvigor/stuter mjölkras
 - 450 kg mjölk (60 kg ts)
 - 600 kg ts ensilage
 - 300 kg ts bete (åkermark, 120 dagar)
 - 300 kg kraftfoder
 - Total konsumtion ca 1200 kg ts (3,5 kg ts/dag)
- 2 års kvigor/stuter mjölkras
 - 1700 kg ts ensilage
 - 1300 kg ts bete (naturbetesmark, 150 dagar)
 - Evt 120 kg spannmål.
 - Total konsumtion 3000 kg ts (8 kg ts/dag)

BLANDAT UNGDJURSFLOCK 6 kg ts/dag

Lathund foderbrukning dikoproduktion

- 2000 kg ts ensilage
- 300 kg ts halm eller helsäd
- 2000 kg ts bete på naturbetesmark, 180 dagar.

- Kvigor/stuter som mjölkras + 10 % lätt köttras, + 20 % tung köttras

- Intensiv tjuruppfödning EKO (320 kg – 680 kg lev. vikt, 15,5 månader vid slakt, tillv. 1350 g/dag)
 - 1900 kg ts ensilage
 - 800 kg kraftfoder (750 kg spm och 50 kg ärter)

Lathund foderbrukning grisproduktion

- Sugga, 2 kullar per år, 7 veckors digivning, 20 avvanda smågrisar per år:
 - 1300 kg spannmål
 - 200 kg proteinfoder
 - 400 kg ts bete/vallfoder
- Smågris (avvänj – 25 kg): 30 kg spannmål, 15 kg proteinfoder
- Slaktsvin (25 kg – 110 kg, 800 g tillväxt/dag, 20 % högre energiintag än norm (vinter)): 215 kg spannmål, 65 kg proteinfoder, 25 kg ts bete/vallfoder
- Slaktsvin (25 kg – 110 kg, 800 g tillväxt/dag, 10 % högre energiintag (sommer)): 195 kg spannmål, 55 kg proteinfoder, 25 kg ts bete/vallfoder

Lathund foderförbrukning grisar

- Total foderförbrukning per producerad slaktgris ca:
 - 290 kg spannmål
 - 80 kg proteinfoder
 - 45 kg ts vallfoder/bete.
- Vid hög självförsörjning med foder i ekologisk grisproduktion: räkna med en hektar åkermark per kull i integrerad produktion. (9 grisa á 370 kg foder = 3330 kg)
- Låg självförsörjningsgrad (50 %) => högst 2 kullar per hektar i integrerad produktion
- Tommregeln är att arealgrundlaget bör lägga runt en sugga per ha i integrerad produktion.

TOT-foder anpassad till EKO

Ett enkelt excel-program där foderåtgång lätt kan räknas ut

Spannmål/Ärter/Koncentrat															
Avkastning, kg ECM:	8000			Krf %: 29			KRAV % : 95			Betesperiod, dagar:			120		
Lakt. mån	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	sin	sin	Årsförbrukning		
ECM	35	35	34	32	29	27	23	19	16	12	0	0	Stallper.	Betesper.	Totalt
kg ts ens/bete	11	11	11	11	11	11	11	11	11,1	11,1	6,1	7,1	2525	1 237	3 762
kg hö	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	205	100	305
kg spm	4,6	4,6	5,2	5,2	4,5	4	3,2	1,7	1,2	0	0	0	700	343	1 043
kg ärt	2,8	2,8	2,8	2	1,9	1,5	1	1	0	0	0	0	323	158	482
Koncentrat	2,5	2,5	1,5	1,5	1	0,9	0,5	0	0	0	0	0	213	104	317
kg minerafoder	100	100	100	100	100	100	100	75	75	75	50	50	21	10	31
													Totalt kg ts	5676	

Ekologisk djurhållning – förutsättningar för att lyckas

Intresse och engagemang (glöm inte familj och medarbetare)!

- Förutsättningar på gården
 - Arealgrundlag och arrondering
 - Investeringar i befintliga byggnader och maskiner
- Förändring på gång på gården, ex. stallbyggeri – EKO bör övervägas
- Lönsamhet
 - Oftast bättre i EKO men se upp om gården blir beroende av foderinköp.
- Regelverk
 - Grundläggande motstånd mot regler - problematisk
- Attityder
 - Lantbrukarens ålder

